

ІСТОРІЯ

УДК 327.7

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-3-1>**Володимир КОЗЮПА,***orcid.org/0000-0002-5637-7099**аспірант кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка**(Тернопіль, Україна) Volodymyr.kozyupa@gmail.com*

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ ТА ЗМІНА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У цій статті досліджується еволюція миротворчої діяльності після закінчення Холодної війни та розглядаються зміни в концептуальних структурах. Стверджується, що в той час, як роль миротворчої діяльності розширилася, разом із тим зросли й виклики, з якими стикаються миротворчі місії. Крім того, підкреслюємо необхідність більшої співпраці та координації між міжнародними акторами з метою підвищення ефективності миротворчої діяльності у 21 ст.

Закінчення Холодної війни стало переломним моментом в історії миротворчої діяльності. Біполярна система епохи холодної війни обмежила обсяг і характер миротворчих місій, головною метою яких було підтримання режиму припинення вогню між конфліктними сторонами. Однак із розпадом Радянського Союзу та появою нових конфліктів у всьому світі миротворчі місії стали складнішими, із ширшим колом залучених учасників і розширеними мандатами. Протягом 1990-х рр., миротворчі місії розширилися, включивши ряд завдань, таких як роззброєння, демобілізація та реінтеграція учасників бойових дій, захист прав людини та сприяння верховенству права.

На початку 21-го століття концептуальні основи миротворчості знову були поставлені під сумнів, що призвело до нового акценту на захист цивільних осіб, розбудову миру та запобігання конфліктам. Доповідь Л. Брахімі 2000 р., наприклад, закликала до більш інтегрованого підходу до миротворчої діяльності, наголошуючи на необхідності комплексної стратегії, яка включає запобігання конфліктам, встановлення миру та розбудову миру. Цей новий підхід підкреслив важливість усунення основних причин конфлікту, сприяння належному управлінню та підтримку сталого розвитку.

Виклики, з якими стикаються миротворчі місії, також змінилися. Миротворці все частіше стають мішенями озброєних груп, а напади на персонал ООН стають дедалі частішими та смертельнішими. Крім того, зростає визнання того, що захист цивільного населення має бути в центрі миротворчих операцій. Тому ООН прийняла більш жорсткий підхід до застосування сили, включаючи розгортання військ для захисту цивільних осіб від неминучої загрози фізичного насильства.

Ми підкреслюємо необхідність продовження інновацій та адаптації до мінливого глобального середовища, щоб гарантувати, що миротворча діяльність залишиться актуальною та ефективною.

Ключові слова: Холодна війна, Організація Об'єднаних Націй, миротворча діяльність, конфлікт.

Volodymyr KOZIUPA,*orcid.org/0000-0002-5637-7099**PhD-student at the Department of the World History and Religious Studies**Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University**(Ternopil, Ukraine) Volodymyr.kozyupa@gmail.com*

PEACEKEEPING AFTER THE END OF THE COLD WAR AND THE CHANGE OF CONCEPTUAL FOUNDATIONS AT THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

This article explores the evolution of peacekeeping activities since the end of the Cold War and examines the changes in conceptual frameworks. It argues that while the role of peacekeeping has expanded, so too have the challenges faced by peacekeeping missions. Furthermore, the article highlights the need for greater collaboration and coordination between international actors in order to improve the effectiveness of peacekeeping activities in the 21st century.

The end of the Cold War marked a turning point in the history of peacekeeping activities. The bipolar system of the Cold War era had limited the scope and nature of peacekeeping missions, with the primary objective of maintaining the ceasefire between conflicting parties. However, with the collapse of the Soviet Union and the emergence of new conflicts around the world, peacekeeping missions became more complex, with a wider range of actors involved and more expansive mandates. During the 1990s, peacekeeping missions expanded to include a range of tasks such as disarmament, demobilization, and reintegration of combatants, protection of human rights, and promotion of the rule of law.

At the dawn of the 21st century, the conceptual foundations of peacekeeping were once again challenged, leading to a renewed emphasis on the protection of civilians, peacebuilding, and conflict prevention. The 2000 Brahimi report, for example, called for a more integrated approach to peacekeeping, highlighting the need for a comprehensive strategy that includes conflict prevention, peacemaking, and peacebuilding. This new approach emphasized the importance of addressing the root causes of conflict, promoting good governance, and supporting sustainable development.

The challenges facing peacekeeping missions have also evolved. Peacekeepers have increasingly been targeted by armed groups, with attacks on UN personnel becoming more frequent and more deadly. Additionally, there has been a growing recognition that the protection of civilians should be at the center of peacekeeping operations. The UN has therefore adopted a more robust approach to the use of force, including the deployment of troops to protect civilians from imminent threats of physical violence.

We conclude by stressing the need for continued innovation and adaptation to the changing global environment in order to ensure that peacekeeping remains relevant and effective in the years to come.

Key words: Cold War, United Nations, peacekeeping, conflict.

Постановка проблеми. Після закінчення Холодної війни підтримання миру стало одним із найважливіших видів діяльності міжнародної спільноти. У міру виникнення конфліктів у всьому світі потреба в колективних зусиллях для підтримки миру та безпеки стає дедалі гострішою. Організація Об'єднаних Націй (ООН) відіграла центральну роль в організації та веденні миротворчих операцій, які здебільшого були зосереджені на традиційних міждержавних конфліктах. Однак на початку 21 ст. з'явилися нові концептуальні основи миротворчої діяльності, зосереджені на таких питаннях, як внутрішньодержавні конфлікти, тероризм і безпека людини. У цій статті буде досліджено еволюцію миротворчої діяльності, приділяючи особливу увагу зміні концептуальних засад, які сформували реакцію міжнародної спільноти на конфлікти по всьому світу. Спираючись на історичні та сучасні тематичні дослідження, ця стаття надасть критичний аналіз успіхів і невдач миротворчих зусиль і визначить ключові виклики, з якими стикається міжнародна спільнота у підтримці миру та безпеки у 21 ст.

Аналіз досліджень. Вивчення проблем миротворчої діяльності та її розвитку є актуальним напрямком наукових досліджень у сучасному світі. У зв'язку зі зміною геополітичної ситуації та концептуальних засад відносин між країнами, виникає необхідність у ретельному аналізі основних тенденцій у сфері миротворчої діяльності. У дослідженні використанні напрацювання закордонних авторів, таких як: П. Вільямс, А. Беллами, Т. Фіндлі, Г. Моргентхау та інші. Дослідження також проведено на основі комплексу документів Секретаріату ООН з Архіву ООН.

Мета статті. Метою цієї статті є комплексний аналіз еволюції миротворчої діяльності після закінчення холодної війни та зміни концептуальних засад на початку 21 ст. Це дослідження має на меті дослідити мінливий характер миротворчої діяльності та її ефективність у підтриманні миру та безпеки. Зокрема, розглядатиметься перехід від

традиційних міждержавних конфліктів до внутрішньодержавних конфліктів.

Виклад основного матеріалу. Миротворчі операції – це форма боротьби за збереження і відновлення миру, які не передбачені Статутом ООН. Причини не розв'язаних конфліктів полягали не стільки в недоліках самої ООН, хоч і вони мали місце, скільки в суперечностях світової ситуації та небажаних конфліктних сторін досягати компромісів (Бруз, 1994: 4).

Із закінчення Холодної війни, ООН взяла новий напрям діяльності, щодо миротворчості. Якщо в минулому ООН часто виступала в ролі «пожежної команди», коли полум'я конфлікту вже вирувало, то тепер пріоритетна увага приділяється превентивній дипломатії з метою відвертання конфліктів на ранніх стадіях виникнення суперечностей (Бруз, 1995: 5).

Одним із завдань є намагання зрозуміти зміни в контексті міжнародної безпеки та миротворчості. Внутрішні конфлікти, а не міждержавні війни несуть найбільший виклик ООН. Громадяни держави, в яких уряд не здатен надавати основні соціально-економічні права починають апелювати до етнічних, релігійних і приватних економічних організацій, що створює основу для виникнення конфлікту, особливо в період економічного занепаду, коли етнічні відмінності створюють умови для підйому демагогічної політики, популізму та інтенсифікації шовіністичних міфів.

Важливе питання займає питання про те, як розширилася миротворча діяльність ООН з реагуванням на проблеми викликані внутрішньодержавними конфліктами. Тут виникають складні судження, як повинні пов'язуватися традиційні принципи державного суверенітету з нормою невтручання. Протилежність цих принципів викликало фундаментальні питання щодо природи досягнення належного управління на міжнародному рівні. Ці питання лежать в основі розуміння діяльності ООН, і як вона повинна покращити свою роботу, щоб зберегти авторитет і легітимність.

Статут ООН був прийнятий з метою підтримки миру після Другої світової війни знівелювавши при цьому вислів «якщо ви хочете миру, готуйтеся до війни», проте ідея інституту колективної безпеки так і не втілилася повною мірою по сьогоднішній день. Навіть після закінчення Холодної війни існує небажання цілком приймати принципи колективної безпеки, такий опір базується на впливі політичного реалізму, заснованим Г. Моргентау, за яким головними учасниками міжнародних відносин є держави й ці міжнародні відносини мають анархічний характер, без ніякої ієрархії (Morgenthau, 1948: 4-17).

Перед ООН постійно стоїть питання, як реагувати на етнічні війни, як правильно діяти у відповідь на громадянське насильство. І це викликає часто загальну незгоду між державами, оскільки в людини немає морального компаса, який міг би їй вказати правильний шлях. Дослідник Ш. Кеглі вважає, що є підстави для виникнення етики спільної відповідальності, яка проявиться в ослабленні норми невтручання та у використанні теорії справедливої війни для узаконення принципів втручання з метою мирного врегулювання конфлікту. Як зазначає автор «Щоб міжнародна етика та міжнародна миротворча діяльність вступили в шлюб, члени міжнародної спільноти повинні сформулювати доктрину, яка б описувала етично прийнятну та політичну стійку поведінку» (Charles, Kegley, 1996: 44).

З закінченням Холодної війни конфлікти почали набувати нових форм, почали поєднуватися елементи міждержавних з елементами внутрішніх конфліктів. Можна говорити про таке поняття, як Міжнародний соціальний конфлікт, оскільки наслідком цього є велика кількість біженців і внутрішньо переміщених осіб, а також голод і соціальна нестабільність. Своєю чергою дослідники О. Ремсботам та Т. Вудгауз зазначають, що традиційна концепція гуманітарного втручання більше не відповідає сучасним проблемам, вони пропонують концепцію ненасильницької гуманітарної інтервенції з мінімальним застосуванням сили (Woodhouse, Ramsbotham, 2000).

Миротворчість постала основним елементом ООН для інтервенції й питання ефективності є вирішальним, оскільки по закінченню Холодної війни кожна 130 людина на планеті була втягнута у війни або у конфлікти державного чи етнічного характеру (Woodhouse, Ramsbotham, 1998: 40).

Якщо говорити про природу конфлікту і його розв'язання, то відбулися деякі зміни, це нам демонструють у своєму дослідженні П. Волленстен та К. Алекс, які спробували скласти схему

зіткнень, які мали місце в перші роки по закінченню Холодної війни (Wallensteen, Axell, 1994: 334). Загалом з 1989 р., по 1993 р., було розгорнуто близько 93 широкомасштабних конфліктів, не беручи до уваги незначних. Лише 6 зіткнень закінчилися мирними згодами. Виходить, що перемога через домінування і поразку ворога була більш поширеною ніж взаємна згода за допомогою мирних угод.

Чому такий стан речей мав місце? Коли світ виходив з Холодної війни, зникала біполярність, число конфліктів не зменшилося і методи їх розв'язання залишилися в класичному виді. Можливо, питання ховається в зміні сутності конфлікту. Більшість сутичок спричинені формування етнічної ідентичності, це має назву – затяжний соціальний конфлікт, теорію якого розробив Е. Азар (Ramsbotham, 2005). Ці зіткнення мають унікальний характер, оскільки вони не можуть мати суто міждержавний характер і не обмежуватися виключно внутрішніми правилами. Ці конфлікти не відповідають традиційним методам управління міждержавними конфліктами, оскільки вони мають елементи міждержавних та глибоких внутрішніх розбіжностей і не можуть бути вирішені виключно внутрішніми методами, тому держави можуть вимагати міжнародного втручання.

Відповідно відбулися зміни в процесі вирішення конфлікту. Гуманітарна інтервенція так і лишилася у своєму понятті «гуманітарна», проте порівняно з періодом Холодної війни, де реакція виникала на порушення урядом міжнародних прав людини, тепер гуманітарне втручання здійснюється з урахуванням законів та звичаїв війни (принаймні де-факто) та допомогою нужденним. Таким чином миротворці отримали набагато більше функцій: охорона пунктів пропуску та шляхів постачання, супровід конвоїв, репатріація біженців, затримання військових злочинців... В класичному розумінні миротворча діяльність обмежувалася окремими державами, тепер вона пов'язана з іншими формами регіонального та глобального втручання.

Загалом миротворчу діяльність, яка мала місце після Холодної війни, можна схарактеризувати багатовимірною поєднуючи військові, політичні та гуманітарні компоненти. Примітним є те, що під час Холодної війни постійні члени Ради Безпеки ООН і особливо США та СРСР не відігравали значну оперативну роль у підтримці миру. Багато миротворчих операцій не були належно спланованими, без чітких цілей та керівництва. Більшість цих операцій займалися моніторинговими функціями, за винятком Конго

та United Nations Temporary Executive Authority (UNTEA) в Ірані.

Новий світовий порядок передбачений Д. Бушем та М. Горбачовим мав опиратися на верховенство права і на принципи колективної безпеки. Перед Заходом та Сходом стояли такі питання, які мали спільні інтереси для обох сторін. Горбачов зазначив, що найкращий спосіб для розв'язання поставлених проблем є кооперація сторін використовуючи організації як: ООН та ОБСЄ (Bowker, Brown, 1992: 90). Підтвердженням цього є реакція на окупацію Кувейту Іраком в 1990 р. Москва осудила вторгнення підтримавши всі резолюції ООН (Bowker, Brown, 1992: 90). ООН відіграла позитивну роль наприкінці 1980-х рр., у припиненні Ірано-іракської війни, виведенні СРСР з Афганістану, кризи в Анголі, Намібії, Камбоджі та Сальвадорі.

США намагалися зайняти провідні позиції після Холодної війни. Крах комунізму, здавалося, виправдав американські ідеали та відкрив шлях для тріумфу лібералізму, проте демократія не означає мир. Багато держав третього світу, особливо африканські країни, в теорії були демократіями, але вони не були позбавлені нестабільності та потрясінь. Період після Холодної війни ознаменувався значним збільшенням кількості миротворчих операцій, які були затверджені Радою Безпеки в 1988–1993 рр. Також було помітно, що ці операції відійшли від традиційних миротворчих операцій, оскільки вони були зосереджені на внутрішніх конфліктах у державах, а не на війні між державами. Змінився характер діяльності, від миротворчості до миробудівництва, метою стояло створення нового середовища для запобігання повторення конфлікту. Відповідно почала збільшуватися роль Спеціального представника Генерального секретаря (СПГС) порівняно з Командувачем силами ООН, почався робитися акцент на політичному посередництві. Помітною тенденцією у 1990-х рр., є перехід до співпраці ООН з регіональними організаціями. Кількість операцій, які проводилися згідно з Розділом VII Статуту ООН, зросла від однієї під час Холодної війни до 12 до 2001 р. Проте інтервенції ООН не були прийнятними для деяких членів організації, які стверджували, що можна потрапити у сіру зону між миротворчістю та втручанням у внутрішні справи держави. Зокрема, Рада Безпеки ООН відмовилася від підтримки НАТО в Косові 1999 р. та коаліції під керівництвом США в Іраку. ООН не змогла зупинити ці збройні втручання (Terence, Rees, 2005: 162-163).

Першим випробуванням для нового світового порядку постала війна в Перській затоці 1991 р.

У відповідь на вторгнення Іраку до Кувейту була прийнята резолюція 678 відповідно до Розділу VII Статуту ООН (S/RES/678, 1990). Дозволялося використовувати силу проти Іраку, уповноважували членів організації використовувати всі необхідні засоби для відновлення міжнародного миру та безпеки згідно з резолюцією 660 (S/RES/660, 1990). Колишні суперники об'єдналися проти загального ворога. Важливим фактом є те, що США чекали, щоб отримати схвалення ООН перш ніж піти на війну. Проте військові сили, які були залучені, не перебували під командуванням ООН, а залишилися під керівництвом США. Організація відіграла лише незначну роль, хоча зрештою вона відіграла важливу роль у припиненні вогні, прийнявши Резолюцію 687 (S/RES/687, 1991). Результати війни не давали підстав для радощів серед арабів. Нездатність повалити режим С. Хусейна відобразила небажання порушувати норми невтручання. Впровадити нові норми колективної безпеки виявилось неможливим.

Не зовсім вдалі миротворчі операції в Сомалі, Руанді та Боснії знизили ентузіазм щодо подальшого розгортання миротворців ООН. Високі очікування після закінчення Холодної війни швидко переоцінювалися. Генеральний секретар ООН у 1995 р., Б. Галі, у своїй доповіді зазначив обмежені можливості Ради Безпеки та Генерального секретаря щодо розгортання операцій, про обмежені ресурси та можливості ООН (A/50/60, 1995). Генеральний секретар К. Анан говорив, що миротворчість зіткнулася з новими випробуваннями, для вирішення нових викликів необхідно розробити нові методи та принципи роботи з чітко поставленими цілями (Otunnu, Doyle, 1998). Його слова мали значення, оскільки він визначив проблеми, які давно мала ООН. Організація розпочала операцію в Конго без чіткого розуміння того, що вона має зробити і як це зробити. За відсутності належного плану дій руйнувалася слабка система командування та управління, миротворці гинули в обставинах до яких вони не були готові. Проігнорувавши уроки минулого ООН втрутилася в Сомалі, воюючи проти сторони, яка була повністю недооцінена. У критичний момент, як і в Конго, система командування виявилася недієздатною. О. Чавушоглу у своїй статті виділяє такі основні проблеми, з якими зіткнулися миротворчі операції:

- багатонаціональний характер сил, члени організації піклуються в першу чергу, про безпеку свого персоналу;
- повільне розгортання сил;

- відсутність планування перед розгортанням операції;
- обмежена мобільність;
- обмеження щодо застосування сили;
- бюрократія в командуванні;
- логістика та фінансування (Osmancavusogla, 1999).

Недостатньо спланованою операцією можна вважати місію ООН в Сьєрра-Леонте у 2000 р. Вона була погано спланованою з погано підготовленим персоналом та слабким командуванням. Мандат діяв згідно з Розділом VII Статуту ООН, проте він був обмежений, на додачу були захоплені у полон 500 миротворців (Британських солдатів захоплено, 2000).

У відповідь К. Аннан скликав групу з 9 експертів на чолі з Л. Брахімі (міністр закордонних справ Алжиру) для оцінки чинної системи миротворчих операцій з метою надання рекомендацій для проведення змін. У доповіді зазначається, що члени ООН ще не запровадили армії чи поліцейські сили, які діяли б на постійній основі і як наслідок більшість операцій діяли за добровільної згоди зацікавлених сторін. Підкресленні основні недоліки операцій ООН у запровадженні миру та безпеки, серед них – відсутність зобов'язань з боку країн-членів щодо надання персоналу та ресурсів, відсутність належного інформування (A/55/305, 2000). Генеральний секретар К. Аннан наголосив на п'яти ключових напрямках у виконанні «доповіді Брахімі»:

- посилення швидкісного розгортання миротворчих операцій;
- посилення відносин з країнами-членами та законодавчими органами;
- реформування управлінської культури миротворчих операцій;
- реформування відносин миротворчих операцій з польовими місіями;
- посилення відносин з іншими органами ООН (Bellamy, Williams, 2010: 135).

Рада Безпеки ООН ухвалила декілька положень після «доповіді Брахімі», що були включені в Резолюцію 1327 (S/RES/1327, 2000) та у звіт Генерального секретаря 20 жовтня 2000 р. Пропоновані заходи щодо здійснення рекомендацій:

- збільшення ефективності ключових інструментів миру та безпеки;
- нові механізми для покращення загальносистемної інтеграції;
- розширення можливостей швидкого та ефективного розгортання військ;
- збільшення фінансової підтримки миротворчих операцій;

- реструктуризація Департаменту миротворчих операцій;
- зміцнення областей системи ООН (A/55/502, 2000).

Надалі ці рекомендації були представлені в «Звіті Спеціального комітету з операцій по підтримці миру» в грудні 2001 р., але миротворча діяльність також піддалась значній критиці в даному тексті. Звіт відобразив почуття розчарування внаслідок невдачі операцій. Зазначалося, що військовими операціями керувала не ООН, а це було доручено коаліціям країн-учасниць, які мали свої інтереси. Піднялося питання пошуку нових форм діяльності, які б відповідали принципам миротворчості. Неупередженість і застосування сили в самообороні залишаються основними принципами миротворчої діяльності, «проте якщо одна зі сторін порушує умови, подальше рівне відношення ООН до всіх учасників може в кращому випадку привести до неефективності, а в гіршому випадку може бути рівнозначно змовою зі злом» (A/55/305, 2000).

Зміна природи конфліктів створює ризик для миротворців, оскільки неупередженість миротворців не буде загальноновизнаною. Замість того, щоб розміщуватися на лінії розмежування, миротворці розгортаються посеред спірної області, без чітких ліній розмежування. Як зазначив полковник А. Дункан «Ми фактично сиділи посеред чужої війни» (Findlay, 1996: 19). Традиційні операції з моніторингу можуть виконувати свої обов'язки відносно не вплинувши на внутрішню нестабільність, миротворчі сили в умовах внутрішньодержавного конфлікту незмінно впливають на події та можуть завдяки своїм діям істотно вплинути на їх результат.

Хоча ООН мала досвід деяких внутрішніх конфліктів у Конго та Лівані, проте вона не була підготовлена до масштабних сценаріїв по закінченню Холодної війни. Генеральний секретаріат зіткнувся з перевантаженням за кількістю операцій, відповідно вони не могли бути підготовлені належним чином. Це наклало труднощі й на Держав - членів ООН, які не могли забезпечити належне фінансування та військову підтримку.

Рада Безпеки починає проявляти бажання скасувати або спростувати основні принципи миротворчості. У цих нових умовах традиційні норми – згода сторін, неупередженість, застосування сили з метою захисту – вимагали реформування. В умовах поспіху розгортання нових місій, принцип неупередженості стало важче підтримувати, а норми самозахисту зазнавали все більшого тиску.

Одним з найважливіших рішень для ООН після закінчення Холодної війни це уникати миротворчі

операції, які вимагали широкого розгортання сил, але як показав досвід, це виявилось неможливим. З розширенням впливу засобів масової інформації, громадськість почала вимагати з більшою активністю від ООН реакції на порушення прав людини, недотримання мирних угод.

Миротворчість почала розвиватися за рамками традиційних параметрів миротворчого руху, між традиційною миротворчою діяльністю та повномасштабним примусом до миру. Можна виділити три погляди щодо майбутнього миротворства – традиційне, розширене підтримання миру та примушення до миру (Findlay, 2002).

Традиціоналісти виступали проти застосування сили миротворцями, окрім з метою самозахисту, стверджуючи що такі дії втягують миротворчі сили в збройний конфлікт. Виступали за розгортання операцій лише у випадку гарантованої згоди всіх сторін конфлікту. Примушення до миру для них це просто війна з іншою назвою і таким чином ООН сприймається як сторона конфлікту. Як зазначив один з представників ООН: «Це як надання першої медичної допомоги пораненій гримучій змії» (UK, US agree, 1995).

Прихильники розширеної підтримки миру вважали, що миротворчі операції можуть застосовуватися з більшою кількістю залученої сили ніж традиційно при цьому зберігаючи основні характеристики. Генерал-майор І. Рікхі, колишній командувач United Nations Emergency Force (UNEF I), виступав за розширення миротворчих мандатів для забезпечення належного виконання місії та з метою кращого самозахисту (Rikhye, 1992).

Третій погляд вбачав необхідність в існуванні третього шляху між традиційним та широкомасш-

табною військовою операцією. Прихильники даної доктрини стверджують, що класичне уявлення про те, що всі військові дії поза традиційним є війною – є абсурдним і ефективна військова присутність є необхідною умовою успіху.

Перші запити на реформування миротворчої діяльності ООН поступили від Ради Безпеки. В січні 1992 р. відбулася зустріч п'яти постійних членів Ради Безпеки де було запропоновано новому Генеральному секретарю Б. Галі підготувати план для посилення ролі ООН в питання підтримки миру (Wallenstein, Axell, 1994). Доповідь Б. Галі була опублікована в червні 1992 р., і отримала назву «Порядок денний для миру». Суть полягала у потребі реформування системи у зв'язку зі зміною політичного клімату, характеру конфліктів, настав час глибоких перемін з суперечливими тенденціями, зміни зазнали основоположні принципи миротворчої діяльності.

Висновки. У цій науковій статті розглядається еволюція миротворчої діяльності після закінчення холодної війни та зміна концептуальних засад, яка відбулася на початку 21 століття. У статті висвітлюється зміна миротворчої діяльності від традиційних міждержавних конфліктів до внутрішньодержавних конфліктів, тероризму та питань безпеки людини. На основі аналізу історичних та сучасних прикладів у статті оцінюється ефективність миротворчих зусиль та визначаються виклики, які постають перед міжнародною спільнотою у підтриманні миру та безпеки. Стаття спрямована на те, щоб сприяти кращому розумінню мінливого характеру миротворчої діяльності та надати розуміння майбутніх миротворчих зусиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Британские солдаты захвачены в заложники в Сьерра-Леоне. *Корреспондент* : веб сайт. URL: <https://korrespondent.net/world/5984-britanskie-soldaty-zahvacheny-v-zalozhniki-v-serra-leone> (дата звернення: 22.02.2023).
2. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів : монографія. Київ : Либідь, 1995. 113 с.
3. Bellamy A., Williams D. *Understanding Peacekeeping* : study. Cambridge: Polity, 2010. P. 376.
4. Bowker M., Brown R. *From Cold War to Collapse: Theory and World Politics in the 1980s* : study. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. P. 200.
5. Charles W., Kegley Jr. *International Peacemaking and Peacekeeping: The Morality of Multilateral Measures*. *Ethics & International Affairs*. 1996. Vol. 10. P. 25–45.
6. Findlay T. *Challenges for the New Peacekeepers*: study. New York : Oxford University Press, 1996. 182 p.
7. Findlay T. *The Use of Force in UN Peace Operations*. New York : Oxford University Press, 2002. P. 500.
8. Identical letters dated 21 August 2000 from the Secretary General to the President of the General Assembly and the President of the Security Council : Official Document System of the United Nations. A/55/305. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/594/70/PDF/N0059470.pdf?OpenElement> (Last accessed: 22.02.2023)
9. Morgenthau H. *Politics among nations* : study. New York : Alfred A. Knopf, 1948. P. 516.
10. Osmancavusogla E. *Challenges to United Nations Peacekeeping Operations in the Post Cold War Era*. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*. 1999. Vol. 4, №. 4.
11. Otunnu O., Doyle M. *Peacemaking and Peacekeeping in the New Century* : study. Maryland : Rowman & Littlefield Publishers. 1998. P. 320.
12. Ramsbotham O. *The Analysis of Protracted Social Conflict: A Tribute to Edward Azar*. *Review of International Studies*. 2005. Vol. 31, №. 1. P. 109–126.

13. Report of the Secretary General on the implementation of the report of the Panel on United Nations peace operations (2000) : Official Document System of the United Nations. A/55/502. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/426824?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
14. Resolution 1327 (2000) : Official Document System of the United Nations. S/RES/1327. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/427040?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
15. Resolution 660 (1990) : Official Document System of the United Nations. S/RES/660. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/94220?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
16. Resolution 678 (1990) : Official Document System of the United Nations. S/RES/678. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/102245?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
17. Resolution 687 (1991) : Official Document System of the United Nations. S/RES/687. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/110709?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
18. Rikhye J. «Lessons of experience», Soldiers for Peace, supplement to MHQ. *Quarterly Journal of Military History*. 1992. Vol. 5, №. 1. P. 60.
19. Supplement to an Agenda for Peace : position paper of the Secretary General on the occasion of the 50th anniversary of the United Nations (1995) : Official Document System of the United Nations. A/50/60. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/168325?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023).
20. Terence O'Neill J., Rees N. *United Nations Peacekeeping in the Post Cold War Era : study*. London : Routledge, 2005. P. 240.
21. UK, US agree on keeping the peace. *Independent* : website. URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/uk-us-agree-on-keeping-the-peace-1613194.html> (Last accessed: 22.02.2023).
22. Wallenstein P., Axell K. Conflict Resolution and the End of the Cold War. *Journal of Peace Research*. 1994. Vol. 31, №. 3. P. 333–349.
23. Woodhouse T., Ramsbotham O. *Peacekeeping and Conflict Resolution : study*. London : Frank Cass, 2000. P. 269.
24. Woodhouse T., Ramsbotham O. *Peacekeeping and Humanitarian Intervention in post Cold War Conflict. Peacekeeping and Peacemaking Towards Effective Intervention in Post-Cold War Conflicts / Ed. Woodhouse T. New York, 1998. P. 39–73.*

REFERENCES

1. Britanskіe soldaty zahvachenyi v zalozhniki v Serra-Leone. [British soldiers held hostage in Sierra Leone]. Korrespondent : website. URL: <https://korrespondent.net/world/5984-britanskіe-soldaty-zahvachenyi-v-zalozhniki-v-serra-leone> (Last accessed: 22.02.2023) [in Russian].
2. Bruz V. S. OON i vrehuliuvannia mizhnarodnykh konfliktiv. [The United Nations and settlement of international conflicts] : study. Kyiv : Lybid, 1995. P. 113 [in Ukrainian].
3. Bellamy A., Williams D. *Understanding Peacekeeping : study*. Cambridge: Polity, 2010. P. 376.
4. Bowker M., Brown R. *From Cold War to Collapse: Theory and World Politics in the 1980s : study*. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. P. 200.
5. Charles W., Kegley Jr. *International Peacemaking and Peacekeeping: The Morality of Multilateral Measures*. *Ethics & International Affairs*. 1996. Vol. 10. P. 25–45.
6. Findlay T. *Challenges for the New Peacekeepers : study*. New York : Oxford University Press, 1996. 182 p.
7. Findlay T. *The Use of Force in UN Peace Operations*. New York : Oxford University Press, 2002. P. 500.
8. Identical letters dated 21 August 2000 from the Secretary General to the President of the General Assembly and the President of the Security Council : Official Document System of the United Nations. A/55/305. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/594/70/PDF/N0059470.pdf?OpenElement> (Last accessed: 22.02.2023)
9. Morgenthau H. *Politics among nations : study*. New York : Alfred A. Knopf, 1948. P. 516.
10. Osmancavusogla E. *Challenges to United Nations Peacekeeping Operations in the Post-Cold War Era. PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*. 1999. Vol. 4, №. 4.
11. Otunnu O., Doyle M. *Peacemaking and Peacekeeping in the New Century : study*. Maryland : Rowman & Littlefield Publishers. 1998. P. 320.
12. Ramsbotham O. *The Analysis of Protracted Social Conflict: A Tribute to Edward Azar. Review of International Studies*. 2005. Vol. 31, №. 1. P. 109–126.
13. Report of the Secretary General on the implementation of the report of the Panel on United Nations peace operations (2000) : Official Document System of the United Nations. A/55/502. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/426824?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
14. Resolution 1327 (2000) : Official Document System of the United Nations. S/RES/1327. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/427040?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
15. Resolution 660 (1990) : Official Document System of the United Nations. S/RES/660. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/94220?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
16. Resolution 678 (1990) : Official Document System of the United Nations. S/RES/678. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/102245?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
17. Resolution 687 (1991) : Official Document System of the United Nations. S/RES/687. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/110709?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)
18. Rikhye J. «Lessons of experience», Soldiers for Peace, supplement to MHQ. *Quarterly Journal of Military History*. 1992. Vol. 5, №. 1. P. 60.

19. Supplement to an Agenda for Peace : position paper of the Secretary General on the occasion of the 50th anniversary of the United Nations (1995) : Official Document System of the United Nations. A/50/60. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/168325?ln=en> (Last accessed: 22.02.2023)

20. Terence O'Neill J., Rees N. United Nations Peacekeeping in the Post Cold War Era : study. London : Routledge, 2005. P. 240.

21. UK, US agree on keeping the peace. *Independent* : web-site. URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/uk-us-agree-on-keeping-the-peace-1613194.html> (Last accessed: 22.02.2023)

22. Wallensteen P., Axell K. Conflict Resolution and the End of the Cold War. *Journal of Peace Research*. 1994. Vol. 31, №. 3. P. 333–349.

23. Woodhouse T., Ramsbotham O. Peacekeeping and Conflict Resolution : study. London : Frank Cass, 2000. P. 269.

24. Woodhouse T., Ramsbotham O. Peacekeeping and Humanitarian Intervention in post Cold War Conflict. *Peacekeeping and Peacemaking Towards Effective Intervention in Post-Cold War Conflicts* / Ed. Woodhouse T. New York, 1998. P. 39–73.